

VIETNAM OG TEATRET

AF CLAUD INGEMANN JØRGENSEN

Teatret i Rostock har givet solidaritetsforestillinger for Vietnam, der hidtil har indbragt 100.000 mark til Vietnam-hjælpen. En ny sådan forestilling i samarbejde med digtere og kunstnere forberedes i maj. Derudover har samtlige ansatte på teatret, fra direktøren til rengøringspersonalet, forpligtet sig til, så længe Vietnam-krigen varer, at yde en fast månedlig andel af deres løn på fra 1 til 3 pct. til Vietnam-hjælpen.

Det gestiske udtryk

»Vietnam-Diskurs« spilles på en nærmest kvadratisk scene — teatret må inddrage de fire første rækker i sceneopbygningen. Tabet af billetindtægt i den anledning synes ikke at bekymre teaterlederen. Billetpriserne er i forvejen lave, fra 1 til 5 mark (2—10 kroner), teatret modtager et årligt statstilskud på godt 4 mill. mark (knap 8 mill. kr.).

Langs baggrunden og i hver side af dekorationen er anbragt lave forhøjninger, over scenen hænger en vindrose — stykket udføres efter østasiatisk teatertradition i noje overensstemmelse med verdenshjørnerne, der tydeligt angives, helt i baggrunden illustrerer vekslende bagtepper forløbet. Dekorationen, der er holdt helt i sort og hvidt, er udført af billedhuggeren Jastram. Musikken er komponeret af Günther Kochan.

Selve spillet er af en helt ny art. Peter Weiss har selv forkyndt strukturen i sin dramatiske række, hvor

Den »gestiske kunst« i Rostock bryder ny baner for teaterkunsten.

Die gestische Kunst in Rostock bricht neue Bahnen für die Theaterkunst

DDR-teater skaber ny teaterkunst med verdenspremiere på Peter Weiss' stykke »Vietnam-Diskurs«

DDR-Theater schafft neue Theaterkunst mit der Weltpremiere von Peter Weiss' Stück »Vietnam-Diskurs«

Hvidt og sort — undertrykker og undertrykte — prøves i prøvesalen ved Folketeatret Rostock.

Weiss u. Schwarz — Unterdrückter u. Unterdrückte — probt nun auf der Bühne

Peter Weiss' medskaber, teaterleder Hanns Anselm Perten under en prøve.

Peter Weiss' Mitarbeiter, der Theaterleiter Hanns Anselm Perten während einer Probe

Hvis der findes nogen situation i verden i dag, som man har lov til — *kun* har lov til — at male i sort og hvidt, så er det Vietnam. Her er ingen tvivl om fordelingen af ret og uret, af fortvivelse og forbyrdelse, af undertrykkere og undertrykte.

Den svensk-tyske forfatter Peter Weiss, forfatter til »Marat« og Auschwitz-stykket »Ransagelsen«, bringer nu den verdenshistoriske forbyrdelse mod Vietnams folk på scenen. Han gør det i sort og hvidt. Ganske vist ikke i den gængse moralske betydning af farverne: det vietnamesiske folk, de undertrykte, er overalt klædt i sort, undertrykkerne — folkets egne, svundne tiders kolonisatorer, amerikanerne — er i hvidt. Det opsigtsvækkende stykke får om kort tid verdenspremiere i Rostock, DDR, iscenesat af teaterleder Hanns Anselm Perten, der med sine banebrydende iscenesættelser i de sidste år, er ved at skabe en ny vending i teaterkunsten, der i betydning kan måle sig med Brecht-teatrets banebrydende indsats. Peter Weiss er her i landet måske mest berømt for sin systematiske dokumentariske analyse af nazisternes forbrydelser i Auschwitz, stykket »Ransagelsen«, der er opført på Det ny Teater i København. Han har siden skrevet et stykke om portugisernes udryddelseskrig mod den afrikanske befolkning i kolonien Angola, »Det lusitanske monstrum« (Der lusitanische Popanz). Det er kendt, at han sidste år — endnu for sin deltagelse i Russell-tribunalets session i Roskilde i december — havde afsluttet et Vietnam-stykke, der ikke blot er en overvældende appel for det vietnamesiske folks sag, men samtidig et nyt højdepunkt i det »videnskabelige teater«, hvormed Peter Weiss har fortsat og videreudviklet sin dengang sensationelle dokumentarisme i »Ransagelsen«.

Stykket hedder: »Diskurs om historien og forløbet af den langvarige befrielseskrig i Vietnam, som et eksempel på nødvendigheden af de undertryktes bevæbnede kamp mod deres undertrykkere samt om de Forenede Stater i Nordamerikas forsøg på at tilintetgøre revolutionens grundlag.«

Med tysk grundighed, Plakat-titlen er »Vietnam-Diskurs«. Bag stykket ligger et kæmpemæssigt studium, i den trykte udgave figurerer endog en videnskabelig rådgiver, Jürgen Horlemann, på titelbladet. Dets indhold er en gennemgang af hele den vietnamesiske historie i de sidste 2500 år, studeret og underbygget til de mindste detaljer, fremstillet i et plastisk-mimisk teater, der på én gang er af stor enkelthed og af en vældig emotionel udtryksfuldhed.

— Vi skildrer figurer i en enhed med den historiske proces, også

hvor det drejer sig om udviklings-trin, hvorunder de pågældende ikke selv kan se denne enhed. Vi forsøger at fremstille rækkefølgen af de samfundsmæssige stadier og deres væsentlige kendetegn, således at de forklarer den nuværende konflikt, skriver Peter Weiss i sine indledende bemærkninger til »Vietnam-Diskurs«.

11 stykker om undertrykkelsen

— Det er et svært problem at bringe i Vietnam på scenen, det er ikke historie, men noget der foregår hver dag, siger direktør for Folketeatret i Rostock, sceneinstruktør Hanns Anselm Perten, i en samtale med *Land og Folk* under prøverne i »Vietnam-Diskurs«.

— Vi anser det for nødvendigt at bringe stykket. Da den store offensiv begynder, gav det direkte ny kraft til prøverne. Ingen har nogen illusioner om, at det nu med ét slag vil lykkes at forjage amerikanerne, men tingene i Vietnam har dog ændret sig meget, ikke? Peter Weiss' stykke behandler den vietnamesiske historie fra år 500 før vor tidsregning og til begyndelsen af den amerikanske eskalation. Det sker i to gange 11 stadier. Weiss har tallet 11 fra inddelingen af den »Guddommelige komedie« i 11 sange, hans tanke var ligesom Dante at skrive 11 skuespil om verdens problemer, om de undertryktes kamp mod deres undertrykkere: Auschwitz, Vietnam, Angola, Sydafrika, Sydamerika. »Vietnam-Diskurs« begynder med de første kineseres opdukken i det gamle Funan. Vi følger grundlæggelsen af riget Vietnam, indflydelsen fra de engelske, hollandske og franske kolonisatorer, den første verdenskrig, grundlæggelsen af Vietnams kommunistiske parti. Så følger den anden verdenskrig, japanernes sejr over franskmændene, så etablerer franskmænd og amerikanerne sig på ny, Dien Bien Phu, Geneveoverenskomsten, og hvad deraf fulgte, indtil den nuværende udvikling i Nordvietnam og Sydvietnam. Det slutter med et stort kor, der manifesterer folkets endelige sejr over alle undertrykkere.

De undertrykte er i sort, en art vietnamesisk nationaldragt, undertrykkerne er i hvidt, suppleret med enkelte attributter, fra den middelalderlige lanse til amerikanerens maskinpistol. Alle personer sminkes svagt hvidligt. Det skal fremhæves, at det ikke er et spørgsmål om race, men om klasser.

Vi kæmper med kunstens våben

— I anden del bærer amerikanerne som supplerende kostume nogle mægtige vatterede jakker, fortæller Perten. De ser vældige ud,

oppustede, farlige. Vi har ingen »pirtiger-teori« her, imperialisterne er farlige — men de kan besejres. De myrder mennesker nu, men den internationale kraft er vokset.

At amerikanerne med deres vidunderlige efterretningstjeneste overhovedet ikke opdagede, at tanks og raketter blev transporteret over hundreder af kilometer! Det er — grotesk, hvordan denne David behandler denne Goliath med sin slynge. Da vi her på prøverne fik at vide om offensiven, jeg siger Dem, der var nærmest tumulter! Der er et klima på prøverne med dette stykke, som ikke nogen sinde før. Alle føler, at dette stykke er det bidrag, vi kan yde til kammeraterne i Vietnam. Vi kan ikke kæmpe med våben, men med kunstens våben kæmper vi med dem.

Peter Weiss

nen i Rostock. Efter hans mening var »Ransagelsen« måske en for nøgtern dokumentarisme — det Weiss laver nu, er et »aggressivt eksplosivt teater«.

Som i hvert fald en af tidens største dramatikere er det karakteristisk, at Peter Weiss trods tvivl og forbehold mere og mere har taget sit parti i den standende store debat mellem Øst og Vest, mellem et borgerligt-kapitalistisk samfund, som mange kulturelle bånd binder ham til, og fremtidens socialistiske. Med syrlighed skrev for nylig et vesttysk blad: »Vi må affinde os med, at Peter Weiss har fundet sit åndelige hjem i den anden del af Tyskland,« den socialistiske del. Det er i DDR, at Peter Weiss — der for en menneskealder siden definitivt vendte Tyskland ryggen og blev svensk statsborger — tovende nærmer sig sit fødeland. I nær fremtid agter han midlertidigt at tage ophold i DDR for at studere menneskene og livet dér.

Om hans standpunkt til århundredets kamp mellem undertrykte og undertrykkere levner hans dramatiske produktion ikke den fjerneste tvivl.

Hans Vietnam-stykke, oprindelig sit indhold og emne, nyt og fascinerende i hele sin kunstneriske form, vil nu komme til at opleve sin verdenspremiere på et teater, Rostock Ensemblet, som har udviklet en teaterkunst for den internationale t

snart er lige så interessant. Berliner Ensemble. Teatret teater overalt i udlandet, på vesttyske scener så vel som i Sverige og Finland. I Danmark naturligvis ikke, vi er jo NATO-land blandt andet for at forsvare kunstens frihed. Her kan Perten-Weiss-teatret ikke optræde. Men er der da ikke et dansk teater, der vil spille »Vietnam-Diskurs«? Er vore teaterdirektører så mæretede af momstidens teaterkrise?

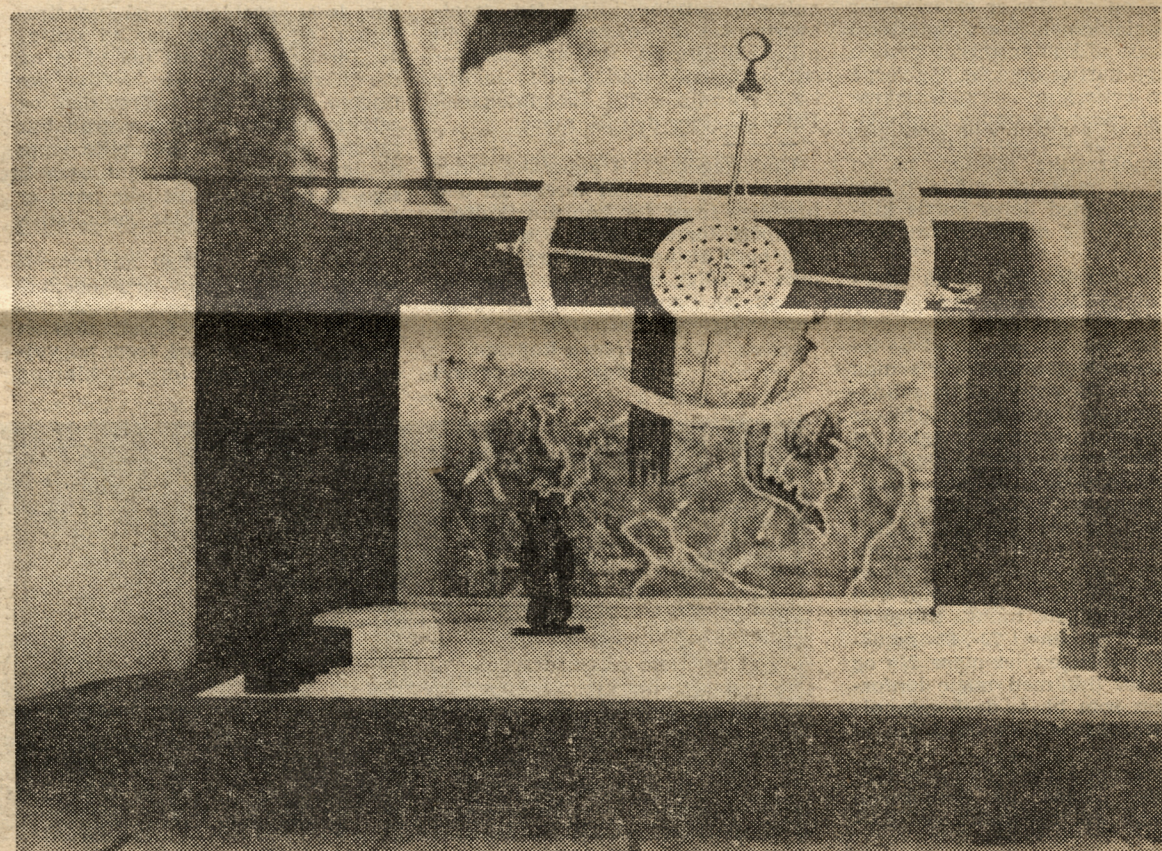
den antikapitalistiske burleske »Nat med gæster«, »Ransagelsen«, »Det lusitanske monstrum«.

Perten viste mig ved mit besøg et brev, han samme morgen havde modtaget: tilsagn om Weiss' næste stykke. Det hedder »Hvordan hr. Mockingpott fik fordrevet sin lidelse« (Wie dem Herrn Mockingpott das Leiden ausgetrieben wird), om en jævn almindelig mand, der med tragikomikkens midler kommer til en samfundspolitisk erkendelse — som intet andet har formået at realisere hans intentioner.

Jeg overværede en formiddagsprøve i Rostock: instruktøren Perten i svær pelsjakke, prøvescenen i en træbarak var på denne kolde februar dag særdeles kølig. Skuespillerne havde ikke brug for varm påklædning. Det gestiske udtryk, som Peter Weiss' teater forlanger af dem, er en fysisk præstation. Gestisk — det vil ikke blot sige mimik, men også plastisk udtryk med alle kroppens midler, grupperinger — stadig vekslende — en plastik, der er næsten akrobatisk. Og under denne fysiske indsats skal kunstneren stadig beherske ordet, beherske det fornuftmæssigt, det følelsesladede indhold skal forløses ved, hvad ordene objektivt indebærer, altså den virkelighed, de formidler, ikke subjektivt, ikke ved en falsk følelsesmæssig »indleven«. Det er Brechts lære om »fremmedgørelse«, videreudviklet gennem den artistiske »gestik«, som er opstået her i Rostock under arbejdet med Peter Weiss' dramatik.

Vil ingen spille »Vietnam-Diskurs«?

Rostock-teatret vakte for første gang europæisk opsigt med sin opførelse af »Marat« i 1965. Siden da har man af Weiss desuden opført

Model til scenebilledet i »Vietnam-Diskurs«, af billedhuggeren Jastram.

Modell zum Bühnenbild »Diskurs« vom Bildhauer Jastram